

Can Mario, del suro a l'art

GLÒRIA BOSCH

Directora d'Espais d'Art de la Fundació Vila Casas

1

1. Detalls modernistes de la façana de l'edifici de Can Mario, a Palafrugell, un nou espai de la Fundació Vila Casas dedicat a l'exposició de l'art. © de la fotografia: Narcís Santamaria

Una manera de presentar el espacio de Can Mario es referirse a la idea de proceso en tres vías: pasado, presente y futuro. De hecho, el núcleo del fondo de la Fundación Vila Casas proyecta una idea de transformación en curso, mientras que el pasado del edificio ha quedado superado para dejar paso a otro planteamiento y función. Cuando el año 1900 se fundó en la población ampurdanesa de Palafrugell la empresa de corchos Miquel i Vinke, habría sido difícil imaginar el trabajo de adaptación realizado por el arquitecto Joan Llopis, o sea, la manera de conseguir un espacio que respetase el carácter originario del edificio con las exigencias museográficas de una colección de pinturas, esculturas y fotografías. Adaptar las naves de la fábrica de corcho para obtener el equilibrio entre las obras expuestas y las infraestructuras necesarias ha sido el reto del arquitecto.

One way of presenting the space at Can Mario is by thinking of a three-track process: past, present and future. In fact, the nucleus of the Vila Casas Foundation collection projects the idea of a transformation in progress, with the building's past giving way to its new approach and purpose. When the Miquel i Vinke corkworks was founded in the Emporda village of Palafrugell in 1900 it would have been difficult to imagine the adaptation work carried out by architect Joan Llopis. Specifically,

Una manera de presentar l'espai de Can Mario és referir-se a la idea de procés en tres vies: passat, present i futur. De fet, el nucli del fons de la Fundació Vila Casas projecta una idea de transformació en curs, una potencialitat vers el futur, mentre el passat de l'edifici ha estat superat per donar pas a un altre plantejament i funció. Quan l'any 1900 es va fundar a la població empordanesa de Palafrugell l'empresa surera Miquel i Vinke, hauria estat difícil imaginar la tasca d'adaptació realitzada per l'arquitecte Joan Llopis, o sigui, la manera d'obtenir un espai que respectés la situació i el caràcter original de l'edifici amb les exigències museogràfiques d'una instal·lació que exposa una col·lecció de pintures, escultures i fotografies. Adaptar les naus de la fàbrica surera per aconseguir un equilibri entre les obres exposades i les infraestructures necessàries ha estat el repte de l'arquitecte.

La seu actual de Can Mario, l'espai de la Fundació Vila Casas, formava part històricament d'un conjunt d'edificis, i l'anomenada torre de les aigües, construïts entre 1900 i 1905 per l'arquitecte barceloní General Guitart i Lostaló. Els detalls modernistes que es poden veure a la façana del que serà en un futur el Museu del Suro, encara per inaugurar, i els elements decoratius, tant l'enreixat de la barana com l'acabament superior de la torre, fan d'aquest conjunt un referent important. A la dècada dels anys 30, la fàbrica batejada com a Manufacturas del Corcho SA es converteix en filial d'una empresa americana i passa a anomenar-se Manufacturas de Corcho Arsmstrong, primer, i Arsmstrong World

just how he would achieve a space that respects the character of the original building while meeting museological requirements for a collection of paintings, sculptures and photographs. Adapting the naves of the cork factory to strike a balance between the works exhibited and the necessary infrastructures has been quite a challenge for its architect.

Industries SA, més tard. És en els inicis dels anys 90 que s'abandonen els edificis principals de Palafrugell i l'any 1995 Armstrong es ven la seva darrera secció relacionada amb el suro. Avui, aquest edifici permet unificar el fons de la col·lecció de la Fundació Vila Casas a través de quatre naves de gairebé 3.000 metres quadrats. Un gran vestíbul ens permet accedir a la mostra d'escultures i als espais per a exposicions temporals, en la planta baixa de l'edifici; mentre que les col·leccions de pintura i fotografia es troben a la primera planta. La resta dels espais són d'ús intern (magatzems, despatxos, biblioteca...), però també hi ha una sala destinada a exposicions temporals, amb un accés extern, independent de la resta de l'edifici, que - a partir d'un conveni signat amb l'Ajuntament de Palafrugell- ens oferirà una programació d'artistes locals o vinculats a la comarca.

ELS MATERIALS: LA VEU, LA IMATGE I EL DOCUMENT

Les sales temporals de Can Mario ocupen tota una nau i són polivalents perquè permeten l'adaptació als diferents muntatges d'exposicions, però també engloben la idea apuntada al principi del text. Una mediateca permet accedir al document en present (totes les mostres que s'estan fent en els diferents espais (VolART a Barcelona i Palau Solterra a Torroella de Montgrí) i en passat (el recull, a través d'un menú, de totes les activitats anteriors, així com un vídeo que estableix el pont amb el que és avui Can Mario, amb tot el procés de transformació històric de l'edifici). Pel que fa al futur, ens ho dona el mateix espai d'exposicions, obert a diferents plantejaments, lectures i relectures de l'art contemporani. La reflexió sobre el mateix espai de Can Mario ens fa pensar en la idea de procés permanent, en aquest trànsit de ser en el temps que provoca un estat provisional i efímer com a contínua reelaboració de continguts. Sí que plantejem un con-

cepte i unes finalitats concretes, però el resultat, d'acord amb la mateixa mobilitat del procés creatiu, mai no és el mateix.

2 i 3 i 4. Vista exterior de les naus de Can Mario, un conjunt industrial recuperat per a usos artístics.
© de la fotografia: Narcís Santamaria

LA VEU I LA MIRADA DEL COL·LECCIONISTA

Quan ens trobem davant d'una col·lecció d'obres exposades i distribuïdes per espais, la temptació és d'ordenar-les d'acord amb el fitxer que guardem a la memòria, però el més significatiu a l'hora de valorar-la és pensar en una veu que actua com a mirada, la del col·leccionista, i com es pluralitza la seva visió a través d'unes obres que també són testimoni d'una activitat, d'un temps... Una veu ens convoca altres veus que, més enllà de la significació del context, de l'època, de les tècniques, es transformen en fragments, en memòries d'una cronologia que va dels anys 60 fins a l'actualitat. La tria té a veure amb la presència que hi ha a tot darrere i no cal cercar temptatives per reagrupar o classificar. De fet, no són importants les designacions de lloc o de procés, i qualsevol indicatiu en aquest sentit seria una reducció.

La iniciativa de construir col·lecció d'obres i d'espai per oferir-les a un públic és el desig individual, privat, d'algú que ha aconseguit un encontre, un punt de trobada amb el món de l'art, però també d'algú que ha assumit un paper protector amb l'artista i el públic. L'encert ja és el mateix encontre i la capacitat de sorprendre'ns amb el seu diàleg, un diàleg on es fonen passions que poden ser oposades i diverses, on sempre hi ha una veu a seguir: la del col·leccionista.

Els criteris d'elecció amb els quals es conforma una col·lecció privada, com és en aquest cas la d'Antoni Vila Casas, són subjectius. La diferència, la pluralitat, l'eclecticisme que exerceix la seva pròpia visió és el que per-

5

8

6

7

met establir dues vies d'evolució: la que es basa en els postulats de tradició i modernitat (i té a veure amb la seva pròpia cronologia); i la que es deixa seduir per altres fronts contemporanis, oferint-nos una capacitat d'emoció i de sorpresa permanent... Per aquesta raó, hi ha una convivència entre diferents aspectes: la tradició i la renovació, lligada als companys de generació, i l'emergència, aquelles propostes que descobreix pas a pas des d'un vessant subjectiu. En definitiva, la complicitat que pot establir ponts entre les obres d'un Antoni Tàpies, Ràfols Casamada, Hernandez Pijuan, Eudald Serra, Guinovart..., amb les de Mayte Vieta, Margarita Andreu, Mario Pasqualotto, Antoni Marqués... Una evolució que confirma el que ha estat assumit al llarg del temps i alhora el risc d'allò que, per a ell, és encara un assumir. El seu repte és reunir aquestes aparents contradiccions que tenen com a eix la pluralitat d'opcions, la suma, i convertir-les en patrimoni. D'aquest conjunt surt la unitat de la seva col·lecció.

QUÈ ÉS CAN MARIO: LES INTERPRETACIONS A PARTIR D'UNA COL·LECCIÓ

Desprotegit, a la intempèrie, en silenci, l'home contemporani crea el seu propi món. Aquest punt és evident no tan sols en la mirada del col·leccionista, sinó en la dels artistes representats, en una progressió de veus que s'impliquen en un mateix diàleg. Dialogar a partir de temes genèrics és el que volem; parlar de fronteres interiors i exteriors, parlar d'allò que s'oculta als ulls, de la mirada, però també de les evidències. De fet, valorar la col·lecció i la multiplicitat com a conseqüència d'una àmplia panoràmica on el més important és la diferència, perquè la igualtat també s'ha de buscar en els termes de la representació de l'art i aquesta igualtat vol dir respecte per la diferència, el que de veritat enriqueix el nostre món de percepcions diverses i de significats que, de manera indissoluble, viuen filtrats en l'existència. És des d'aquest observatori on cerquem la mirada atenta de l'espectador perquè es pugui reconèixer i retrobar.

D'acord amb els objectius de la Fundació, la rehabilitació del patrimoni arquitectònic i la promoció dels artistes són el més important. Enfocat així, Can Mario, tot i ser la seu on es condensa la col·lecció, els seus muntatges tenen un caràcter anual i, de manera rotativa, es podrà veure aquest

9

10

11

12

conjunt d'interpretacions del fons. L'espai es complementa amb el Palau Solterra de Torroella de Montgrí, on cada any es presenten deu exposicions monogràfiques d'artistes i obres que pertanyen a la Fundació, mentre l'Espai VolART ofereix la possibilitat de fer un projecte concret. És l'autor qui ens dóna altres aspectes inèdits del seu treball i ens permet seguir alhora la seva evolució creativa.

Què trobem en el muntatge de Can Mario? El contrast que ens acosta a obres que relacionen la natura amb la terra, el cos, la ficció..., però també un procés de descoberta que ens enfronta amb la mateixa idea de l'artista, el que amaga i el que mostra en cada obra, un sentit ampli que va des d'aspectes relacionats amb el cos humà a les metàfores, els conceptes, el mateix procés de treball..., per finalment instal·lar-nos en un diàleg obert entre fronteres interiors i exteriors. El temps com a procés obert, desmaterialitzat o no, segons s'utilitzin els elements que ens aboquen a la solitud, fragilitat, interval, silenci, invisibilitat... De fet, tot és al llindar: el que es veu del que no es veu, i a l'inrevés.

5, 6 i 7 Espais interiors de Can Mario. © de la fotografia: Narcís Santamaria

8. Imatge de l'antiga fàbrica de suro, actualment Can Mario. © de la fotografia: Museu del Suro de Palafrugell

9, 10, 11 i 12. Detalls de l'espai interior de Can Mario. © de la fotografia: Narcís Santamaria

Foto 11 © de la fotografia: Museu del Suro de Palafrugell